

***Hodnotenie nominálnych
konvergenčných kritérií krajín CEFTA
metódami triedy PROMETHEE***

Brezina, I. – Gertler, P. – Pekár, J.

---

november 2005

Kritérium	Definícia	Obdobie hodnotenia
1.Cenová stabilita	Inflácia nesmie prekročiť priemernú hodnotu inflácie (meranej podľa HICP) troch krajín EMÚ s najnižšou infláciou +1,5%, s výnimkou krajín s defláciou	posledných 12 mesiacov
2.Dlhodobé úrokové sadzby	Dlhodobé úrokové sadzby (5 rokov a viac) nesmú byť vyššie ako priemerná úroková sadzba troch krajín EMÚ s najnižšou infláciou +2%	posledných 12 mesiacov
3.Deficit štátneho rozpočtu	Plánovaný alebo skutočný deficit verejných financií nesmie byť vyšší ako 3% HDP	v poslednom kalendárnom roku
4.Hrubý dlh vlády	Vládny dlh nesmie prekročiť pomer 60% k HDP, resp. mal by sa vyhovujúcim tempom znižovať smerom k tejto hodnote	v poslednom kalendárnom roku, resp. vývoj redukcie dlhu v predchádzajúcich rokoch
5.Stabilita menového kurzu	Členstvo v ERM2, pohyb výmenného kurzu vo flukтуаčnom pásme +/-15% voči stanovenej centrálnej parite k EUR, ale blízko k tejto parite, bez devalvácie voči akejkoľvek mene.	minimálne 2 roky

HICP – harmonizovaný index
spotrebiteľských cien

IR – dlhodobá úroková miera

DEF – deficit verejného rozpočtu

DEBT – verejný dlh

	Y1	Y2	Y3	Y4	Y1	Y2	Y3	Y4
Rok 2003	HICP	IR	DEF	DEBT	HICP	IR	DEF	DEBT
Slovenská rep.	8,5	5,42	3,6	42,8	5,7	0	0,6	0
Česká rep.	0	4,82	12,9	37,6	0	0	9,9	0
Poľsko	0,7	6,76	4,1	45,4	0	0,56	1,1	0
Maďarsko	4,6	8,24	5,9	59	1,8	2,04	2,9	0
Slovinsko	5,9	5,27	1,8	27,1	3,1	0	0	0
Kritérium	3,0	6,07	3	60				

HICP – harmonizovaný index spotrebiteľských cien

IR – dlhodobá úroková miera

DEF – deficit verejného rozpočtu

DEBT – verejný dlh

	Y1	Y2	Y3	Y4	Y1	Y2	Y3	Y4
Rok 2004	HICP	IR	DEF	DEBT	HICP	IR	DEF	DEBT
Slovenská rep.	7,4	5,03	3,1	42,5	4,9	0	0,1	0
Česká rep.	2,6	4,75	3	36,8	0,1	0	0	0
Poľsko	3,6	6,9	3,9	43,6	1,1	0,83	0,9	0
Maďarsko	6,8	8,19	5,4	57,4	4,3	2,12	2,4	0
Slovinsko	3,6	4,68	2,1	29,8	1,1	0	0	0
Kritérium	2,5	6,07	3	60				

HICP – harmonizovaný index spotrebiteľských cien

IR – dlhodobá úroková miera

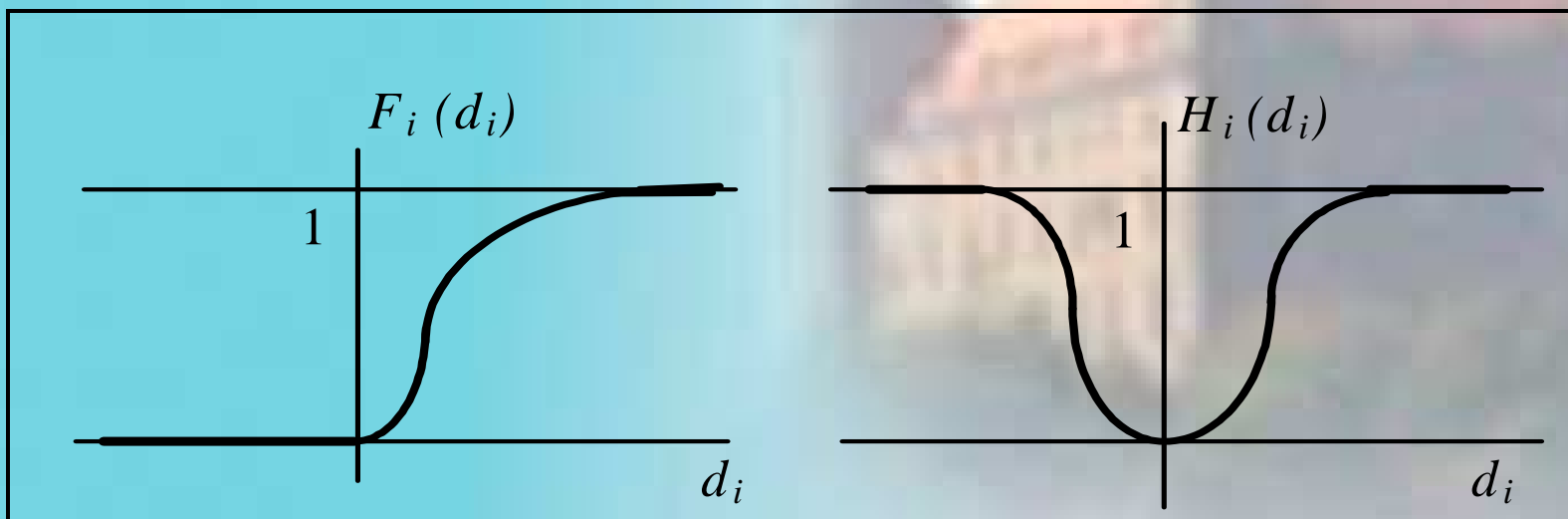
DEF – deficit verejného rozpočtu

DEBT – verejný dlh

PROMETHEE

- *riešenie úloh komplexného vyhodnocovania alternatív*
- *kritérium $y_i, i = 1, 2, \dots, k$*
- *preferenčná funkcia $F_i(y', y''): Y \times Y \rightarrow [0, 1]$*
- *preferenčná funkcia vyjadruje intenzitu preferencie alternatívy y' pred y'' z hľadiska i -teho kritéria*

Preferenčná funkcia

- *Funkcia $H_i(d_i)$ vyjadruje preferencie alternatívy y' vzhľadom na alternatívu y'' a preferencie alternatívy y'' vzhľadom na alternatívu y' , ako aj indiferencie týchto dvoch alternatív*

- $$H_i(d_i) = \begin{cases} F_i(y', y''), d_i \geq 0 \\ F_i(y'', y'), d_i \leq 0 \end{cases} \quad d_i = y'_i - y''_i$$

Zovšeobecnené kritérium

- *Usporiadaná dvojica*

$$\{ y_i, H_i(d_i) \}, i = 1, 2, \dots, k$$

- *Pre každý typ kritéria sú definované parametre, pričom ich význam je nasledovný:*
- *q je prah indiferencie, ktorý predstavuje najvyššiu hodnotu d_p , pri ktorej sú porovnávané alternatívy ešte indiferentné,*
- *p je prah ostrej preferencie, ktorý predstavuje najnižšiu hodnotu d_p , pri ktorej je už medzi porovnávanými alternatívami vzťah ostrej preferencie,*
- *σ je štandardná odchýlka normálneho rozdelenia.*

Typy zovšeobecnených kritérií

Typ	Definícia
I.	$H_i(d_i) = \begin{cases} 0, & \text{ak } d_i = 0 \\ 1, & \text{ak } d_i > 0 \end{cases}$
II.	$H_i(d_i) = \begin{cases} 0, & \text{ak } d_i \leq q \\ 1, & \text{ak } d_i > q \end{cases}$
III.	$H_i(d_i) = \begin{cases} d_i /p, & \text{ak } d_i \leq p \\ 1, & \text{ak } d_i > p \end{cases}$
IV.	$H_i(d_i) = \begin{cases} 0, & \text{ak } d_i \leq q \\ 1/2, & \text{ak } q < d_i \leq p \\ 1, & \text{ak } d_i > p \end{cases}$
V.	$H_i(d_i) = \begin{cases} 0, & \text{ak } d_i \leq q \\ \frac{ d_i - q}{p - q}, & \text{ak } q < d_i \leq p \\ 1, & \text{ak } d_i > p \end{cases}$
VI.	$H_i(d_i) = 1 - e^{-\frac{d_i^2}{2\sigma^2}}$

Index viackriteriálnej preferencie (IVP)

$$\pi(y', y'') = \frac{\sum_{i=1}^k w_i F_i(y', y'')}{\sum_{i=1}^k w_i}$$

- *kde relatívnu významnosť i-teho kritéria y_i definuje váha w_i , $i = 1, 2, \dots, k$,*
- *$0 \leq \pi(y', y'') \leq 1$, kde hodnoty bližšie k 0 znamenajú slabú a hodnoty bližšie k 1 silnú preferenciu y' pred y''*
- *IVP predstavuje vážený priemer k hodnôt príslušných preferenčných funkcií a vyjadruje intenzitu preferencie rozhodovateľa pre alternatívu y' vzhľadom na alternatívu y'' pri zohľadnení všetkých kritérií*

PROMETHEE I

- *Vstupný tok oceňuje intenzitu preferencie všetkých ostatných alternatív y vzhľadom na alternatívu y“*

$$\phi^{-}(y') = \sum_{y \in Y} \pi(y'', y')$$

- *Výstupný tok oceňuje intenzitu preferencie alternatívy y' vzhľadom na všetky ostatné porovnávané alternatívy*

$$\phi^{+}(y') = \sum_{y \in Y} \pi(y', y'')$$

- *Výsledkom metódy PROMETHEE I je čiastočné zoradenie alternatív s eventualitou, že niektoré alternatívy budú neporovnateľné. Metóda vychádza z predpokladu, že čím vyšší je výstupný tok a čím nižší je vstupný tok, tým je alternatíva viac preferovaná*

PROMETHEE II

- ***Čistý tok je rozdielom výstupného toku a vstupného toku***

$$\phi(y) = \phi^+(y') - \phi^-(y')$$

- ***Výsledkom metódy PROMETHEE II je celkové zoradenie alternatív na základe čistého toku.***

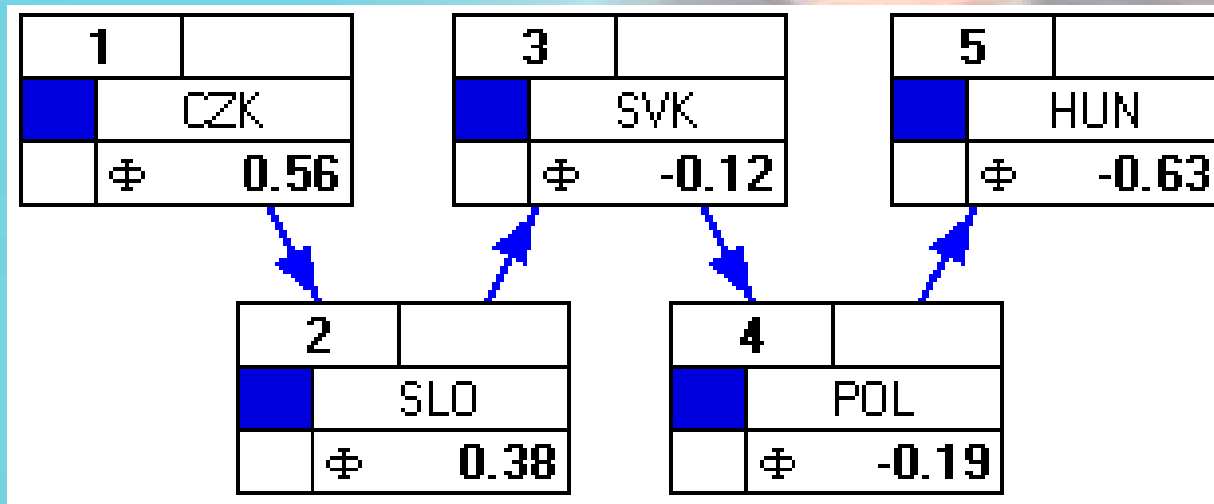
Porovnanie krajín metódami triedy PROMETHEE

- *použité kritériá 1 až 4*
- *vo vstupnej tabuľke vyjadrené ako rozdiel medzi skutočne dosiahnutým ukazovateľom a hraničnou hodnotu kritéria, t.j. $d_i = (y' - k) - (y'' - k)$*
- *piate maastrichtské kritérium nie z dôvodu nerelevantnosti vývoja kurzu meny kandidátskej krajiny k euru v posledných rokoch*
- *konvergenčné kritériá - rovnaká váha 0,25*
- *Všetkým ukazovateľom pod úrovňou maastrichtských kritérií (splnené kritériá) je vo vstupnej tabuľke priradená 0, t.j. ak $k > y' \Rightarrow y' = 0$, resp. $k > y'' \Rightarrow y'' = 0$*
- *Pre komplexné vyhodnocovanie variant bola použitá preferenčná funkcia typu I*
- *V tomto prípade uvažujeme pre jednotlivé kritéria hodnotu 1, ak príslušná krajina spĺňa uvedené kritérium a hodnotu 0, ak ho nespĺňa*

Porovnanie krajín metódou PROMETHEE I

1				2				3				4				5				
		CZK				SLO				SVK					POL					HUN
	$\oplus$	0.56			$\oplus$	0.44			$\oplus$	0.25			$\oplus$	0.25			$\oplus$	0.06		
	$\ominus$	0.00			$\ominus$	0.06			$\ominus$	0.37			$\ominus$	0.44			$\ominus$	0.69		

Porovnanie krajín metódou PROMETHEE II

Prípád vynechania y_4

1		
	CZK	
$\Phi+$	0.75	
$\Phi-$	0.00	

→

2		
	SLO	
$\Phi+$	0.58	
$\Phi-$	0.08	

→

3		
	SVK	
$\Phi+$	0.33	
$\Phi-$	0.50	

→

4		
	POL	
$\Phi+$	0.33	
$\Phi-$	0.58	

→

5		
	HUN	
$\Phi+$	0.08	
$\Phi-$	0.92	

